

ORGANIZING THE TEACHING OF SOME SUBJECTS TO SUPPORT CAREER ORIENTATION FOR GRADE 9 STUDENTS

Doan Thi Thuy Hanh^{*1}, Ho Thi Hong Van²,
Nguyen Thi Chi³

* Corresponding author
Email: hanhdt@gesd.edu.vn

² Email: vanhth@gesd.edu.vn

³ Email: chint@gesd.edu.vn

^{1,2,3} The Vietnam National Institute
of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Cua Nam ward,
Hanoi, Vietnam

Received: 28/4/2025

Revised: 11/6/2025

Accepted: 23/7/2025

Published: 20/8/2025

Abstract: The teaching of Grade 9 subjects with a focus on career orientation serves as an effective approach to skill development and career awareness, helping students prepare for subject selection in Grade 10 and future career pathways. This study aims to identify effective strategies for organizing the teaching of subject content and themes by linking them to real-world occupational applications, incorporating experiential learning opportunities, and promoting active learning methods. A theoretical research approach was employed to analyze and determine the pedagogical principles, career-oriented content, and a process for designing subject-based learning activities to support career orientation through regular classroom instruction. The research findings include: (1) an analysis of pedagogical principles for integrating career orientation into subject-based teaching; (2) an examination of specific features of several curriculum subjects with career orientation; and (3) a proposed process for developing career-oriented learning activities, illustrated by a sample topic from the Grade 9 Natural Sciences subject.

Keywords: career orientation, organizing teaching, subject, General Education curriculum, lower secondary education.

TỔ CHỨC DẠY HỌC MỘT SỐ MÔN HỌC ĐÁP ỨNG ĐỊNH HƯỚNG NGHỀ NGHIỆP CHO HỌC SINH LỚP 9 TRUNG HỌC CƠ SỞ

Đoàn Thị Thúy Hạnh^{*1}, Hồ Thị Hồng Vân²,
Nguyễn Thị Chi³

* Tác giả liên hệ
Email: hanhdt@gesd.edu.vn

² Email: vanhth@gesd.edu.vn

³ Email: chint@gesd.edu.vn

^{1,2,3} Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam,
101 Trần Hưng Đạo, phường Cửa Nam,
Hà Nội, Việt Nam

Nhận bài: 28/4/2025

Chỉnh sửa xong: 11/6/2025

Chấp nhận đăng: 23/7/2025

Xuất bản: 20/8/2025

Tóm tắt: Hoạt động dạy học môn học lớp 9 nhằm định hướng nghề nghiệp là một trong những biện pháp rèn luyện kỹ năng, nâng cao nhận thức về ngành nghề, chuẩn bị hỗ trợ cho học sinh lựa chọn môn học ở lớp 10 và nghề nghiệp tương lai. Nghiên cứu này hướng đến mục tiêu xác định cách thức tổ chức dạy học các nội dung/chủ đề môn học thông qua việc liên kết nội dung môn học với ứng dụng trong thực tiễn các nghề nghiệp thực tế, kết hợp các cơ hội học tập trải nghiệm, thúc đẩy các phương pháp học tập chủ động. Chúng tôi sử dụng phương pháp nghiên cứu lý thuyết để phân tích, xác định các nguyên tắc dạy học, nội dung chủ đề có khả năng dạy học hướng nghiệp và quy trình xây dựng hoạt động dạy học nhằm hướng nghiệp cho học sinh thông qua môn học. Kết quả của nghiên cứu bao gồm: 1) Phân tích các nguyên tắc trong việc tổ chức định hướng nghề nghiệp trong môn học; 2) Phân tích các đặc điểm cụ thể của chương trình một số môn học có khả năng hướng nghiệp; 3) Đề xuất quy trình xây dựng các hoạt động học tập nhằm mục đích định hướng nghề nghiệp cho học sinh và thiết kế minh họa một chủ đề trong môn Khoa học tự nhiên lớp 9.

Từ khóa: Định hướng nghề nghiệp, tổ chức dạy học, môn học, Chương trình Giáo dục phổ thông, trung học cơ sở.

1. Đặt vấn đề

Định hướng nghề nghiệp sớm đóng vai trò then chốt trong việc giúp học sinh hình thành nhận thức về thế giới nghề nghiệp, khám phá năng lực bản

thân và đưa ra những lựa chọn phù hợp cho tương lai (Yulianti và cộng sự, 2023). Đặc biệt, đối với học sinh lớp 9, giai đoạn cuối cấp Trung học cơ sở, việc

định hướng nghề nghiệp càng trở nên cấp thiết khi các em chuẩn bị bước vào giai đoạn giáo dục tiếp theo và đối diện với những quyết định quan trọng về lựa chọn môn học ở cấp Trung học phổ thông hoặc các trường nghề (Caballes và cộng sự, 2022).

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 hướng đến việc tăng cường định hướng nghề nghiệp cho học sinh phổ thông (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Giáo dục không chỉ trang bị kiến thức mà còn giúp học sinh phát triển toàn diện, có khả năng thích ứng với thị trường lao động năng động và đa dạng. Tuy nhiên, việc hướng nghiệp và định hướng lựa chọn nhóm các môn học phù hợp với năng lực, sở trường, sở thích cá nhân của từng học sinh lại không chỉ thuộc nhiệm vụ của Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp mà còn nằm ở kế hoạch chung về hướng nghiệp cho học sinh của nhà trường và trong các môn học (Le và cộng sự, 2025).

Một số môn học trong Chương trình Giáo dục trung học cơ sở như: Khoa học tự nhiên, Tin học, Lịch sử & Địa lí, Công nghệ... có tiềm năng to lớn trong việc cung cấp kiến thức được ứng dụng liên quan đến nhiều lĩnh vực nghề nghiệp khác nhau (Mai Văn Hưng, Đàm Thúy Ngọc, 2023). Tuy nhiên, việc khai thác tiềm năng này trong bối cảnh định hướng nghề nghiệp cho học sinh lớp 9 vẫn chưa được thực hiện một cách hiệu quả nhằm hỗ trợ cho các em có định hướng lựa chọn môn học theo định hướng nghề nghiệp khi bước vào lớp 10 (Phạm Thị Hương, 2023). Các nghiên cứu có trước đã đề cập đến định hướng nghề nghiệp trong một số môn học và hoạt động trải nghiệm nhưng chưa cụ thể hóa tổ chức dạy học trong môn học, chưa tập trung hướng đến ứng dụng thực tiễn và chưa tạo được mối liên hệ rõ ràng với thế giới nghề nghiệp. Điều này hạn chế khả năng giúp học sinh nhận diện được sở thích, năng lực của bản thân và hình dung về các ngành nghề tương lai. Vì vậy, nghiên cứu tổ chức dạy học đáp ứng định hướng nghề nghiệp cho học sinh lớp 9 được tiến hành nhằm tìm ra các nội dung, chủ đề và thiết kế dạng hoạt động góp phần định hướng nghề nghiệp để tổ chức dạy học phù hợp, giúp học sinh không chỉ học tập về kiến thức mà còn có cơ hội khám phá các ứng dụng thực tế của môn học trong các ngành nghề khác nhau, từ đó có những định hướng nghề nghiệp ban đầu rõ ràng và phù hợp, chuẩn bị cho sự lựa chọn môn học theo định hướng nghề nghiệp ở lớp 10 và lựa chọn nghề nghiệp tương lai.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu phân

tích và tổng hợp lý thuyết để phân tích Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nhằm xác định các nguyên tắc dạy học, nội dung chủ đề liên quan đến ngành nghề và quy trình xây dựng hoạt động dạy học định hướng nghề nghiệp thông qua môn học. Quá trình nghiên cứu được thực hiện như sau: 1) *Tìm kiếm tài liệu*: Bước đầu tiên của nghiên cứu là tiến hành tìm kiếm các tài liệu liên quan đến Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, đặc biệt là các văn bản quy định về mục tiêu, nội dung, phương pháp dạy học và đánh giá của chương trình. Các tài liệu liên quan đến lý thuyết dạy học định hướng nghề nghiệp, các mô hình và quy trình xây dựng hoạt động dạy học cũng được thu thập và xem xét. 2) *Nguồn tài liệu*: Các nguồn tài liệu chính bao gồm: Văn bản pháp quy: Nghị quyết, Nghị định, Thông tư của Đảng, Chính phủ, ... về Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Tài liệu chuyên môn: Sách giáo khoa, sách tham khảo, các bài báo khoa học trong lĩnh vực giáo dục học và dạy học định hướng nghề nghiệp. 3) *Phân tích tài liệu*: Các tài liệu thu thập được tiến hành phân tích một cách hệ thống theo các nhóm: các nguyên tắc dạy học được thể hiện trong Chương trình một số môn học; nội dung các chủ đề trong chương trình có khả năng tổ chức dạy học hướng nghiệp; định hướng đối với việc thiết kế hoạt động dạy học. 4) *Phân tích và tổng hợp*: Nghiên cứu tiến hành phân tích để xác định các nguyên tắc dạy học, nội dung chủ đề và khả năng tổ chức dạy học định hướng nghề nghiệp. Từ đó, nghiên cứu tổng hợp và đề xuất một quy trình xây dựng hoạt động dạy học nhằm nâng cao khả năng hướng nghiệp thông qua môn học, minh họa cụ thể trong môn Khoa học tự nhiên.

3. Kết quả nghiên cứu

Trong những năm gần đây, Đảng và Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách quan trọng về giáo dục định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nghị quyết số 29/NQ-TW đặt ra yêu cầu: “Đối với giáo dục phổ thông, tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh... Bảo đảm cho học sinh có trình độ trung học cơ sở (hết lớp 9) có tri thức phổ thông nền tảng, đáp ứng yêu cầu phân luồng mạnh sau trung học cơ sở; trung học phổ thông phải tiếp cận nghề nghiệp và chuẩn bị cho giai đoạn học sau phổ thông có chất lượng” (Ban Chấp hành Trung ương, 2013). Nghị quyết số 44/NQ-CP xác định: “Triển khai phân luồng và định hướng nghề nghiệp ở giáo dục phổ thông” (Chính phủ, 2014). Luật Giáo dục 2019 quy định: “Hướng nghiệp trong giáo dục là hệ thống

các biện pháp tiến hành trong và ngoài cơ sở giáo dục để giúp học sinh có kiến thức về nghề nghiệp, khả năng lựa chọn nghề nghiệp trên cơ sở kết hợp nguyện vọng, sở trường của cá nhân với nhu cầu sử dụng lao động của xã hội" (Quốc hội, 2019). Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 522/QĐ-TTg Phê duyệt Đề án "Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025", trong đó xác định mục tiêu: "Tạo bước đột phá về chất lượng giáo dục hướng nghiệp trong giáo dục phổ thông, góp phần chuyển biến mạnh mẽ công tác phân luồng học sinh sau trung học cơ sở và trung học phổ thông vào học các trình độ giáo dục nghề nghiệp phù hợp với yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và địa phương, đáp ứng nhu cầu nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực quốc gia, hội nhập khu vực và quốc tế" (Thủ tướng Chính phủ, 2018).

Như vậy, định hướng nghề nghiệp được hiểu là quá trình mỗi cá nhân tự khám phá, so sánh khả năng, sở thích của bản thân với các yêu cầu của công việc, từ đó hình dung về nghề nghiệp hiện tại và tương lai.

3.1. Nguyên tắc tổ chức dạy học một số môn học nhằm định hướng nghề nghiệp

Học sinh ngay khi vào học lớp 10 đã cần có định hướng về nghề nghiệp phù hợp sở thích, năng lực, nguyện vọng... Từ đó, các em mới sẵn sàng trong việc lựa chọn môn học để chuẩn bị cho định hướng nghề sau tốt nghiệp Trung học phổ thông. Để hỗ trợ định hướng nghề cho học sinh đúng đắn, khai thác được thế mạnh cá nhân, khả năng của bản thân, xu thế xã hội thì ngay khi học cấp Trung học cơ sở cần chú trọng điều này. Do đó, xây dựng và tổ chức các hoạt động học tập định hướng nghề nghiệp trong dạy học các môn học lớp 9 là việc làm cần thiết để nâng cao hiệu quả định hướng nghề nghiệp cho học sinh phổ thông. Tuy nhiên, cần lưu ý trong quá trình dạy học theo định hướng nghề nghiệp cần đảm bảo đúng mục tiêu, yêu cầu cần đạt, phương pháp đặc thù môn học, không chuyển giờ học môn học thành giờ giáo dục hướng nghiệp. Việc tổ chức dạy học theo định hướng nghề nghiệp cần đảm bảo các nguyên tắc sau:

3.1.1 Đảm bảo tính mục tiêu định hướng nghề nghiệp và yêu cầu cần đạt của môn học

Kế hoạch bài học và hoạt động dạy học cần đạt mục tiêu kép: vừa đáp ứng yêu cầu môn học, vừa hướng nghiệp theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Mục tiêu chung môn học là nền tảng,

định hướng cho toàn bộ quá trình hướng nghiệp. Từ mục tiêu và yêu cầu môn học, cần xác định mục tiêu, nhiệm vụ, nguồn lực và biện pháp cụ thể cho định hướng nghề nghiệp.

3.1.2. Đảm bảo tính hệ thống

Việc lựa chọn nghề nghiệp của học sinh chịu sự tác động của nhiều yếu tố, bao gồm yếu tố chủ quan và khách quan. Yếu tố chủ quan bao gồm: sở trường, năng lực, nguyện vọng... cá nhân. Yếu tố khách quan bao gồm: trào lưu của xã hội, giới tính, phong tục tập quán ở địa phương, mong muốn của gia đình, ý kiến của bạn bè... Các yếu tố này tồn tại trong một hệ thống và có tác động qua lại. Do đó, khi lựa chọn xây dựng các hoạt động hướng nghiệp cần xem xét sự tác động qua lại của các yếu tố này. Cụ thể, trong tổ chức dạy học môn học theo định hướng nghề nghiệp cho học sinh lớp 9 cần có sự thống nhất, kết nối giữa các môn học, bài học, mạch nội dung, tránh trùng lặp nhằm đảm bảo tính hệ thống.

3.1.3. Đảm bảo tính thực tiễn

Định hướng nghề nghiệp cần gắn với thực tiễn. Thực tiễn đó có thể là năng lực cá nhân, là xu hướng của xã hội. Muốn học sinh khám phá được năng lực bản thân hoặc tìm hiểu sâu hơn về thế giới nghề nghiệp xung quanh cần đưa các em vào môi trường thực tế. Do đó, khi thiết kế và tổ chức các hoạt động dạy học theo định hướng nghề nghiệp cần huy động vốn trải nghiệm, kĩ năng sống, năng lực để học sinh hiểu bản thân và thế giới nghề nghiệp xung quanh một cách cụ thể, thiết thực, đặt trong mối liên hệ với các môn học. Việc tổ chức dạy học theo định hướng nghề nghiệp cần chú trọng tổ chức các hoạt động trải nghiệm thực tế. Tùy điều kiện từng trường, từng địa phương, có thể tăng cường tổ chức các buổi tham quan, làm việc thực tế tại các cơ sở sản xuất, các viện nghiên cứu, các cơ sở đào tạo nghề hoặc mời nghệ nhân, diễn giả đến trường nói chuyện về nghề... cho học sinh. Việc này giúp học sinh có thêm những hiểu biết thực tiễn, hiểu rõ hơn về nghề nghiệp để từ đó khơi dậy hứng thú đối với nghề nghiệp và có sự lựa chọn đúng đắn, chính xác nghề nghiệp trong tương lai.

3.1.4. Đảm bảo tính phân hoá

Mỗi nghề nghiệp có những yêu cầu khác nhau về tri thức, kĩ năng, sức khỏe... Do đó, sự lựa chọn nghề nghiệp với mỗi cá nhân hoàn toàn khác nhau nhằm phù hợp với năng lực, sở thích, sở trường, sức khỏe... Tổ chức giáo dục nghề nghiệp nhằm hướng tới giúp học sinh khám phá năng lực bản thân, giúp lựa chọn, định hướng đúng nghề nghiệp trong tương

lai nên cần chú trọng thiết kế các hoạt động thể hiện tính phân hóa rõ ràng.

3.2. Đặc điểm chương trình một số môn học lớp 9 gắn với định hướng nghề nghiệp

Trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, các môn học và hoạt động giáo dục lớp 9 đều chú trọng đến định hướng nghề nghiệp. Định hướng nghề nghiệp được thể hiện khác nhau trong các môn học và hoạt động giáo dục có nhiều tiềm năng như môn Tin học, Môn Khoa học Tự nhiên, môn Lịch sử và Địa Lí, Hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp (xem Bảng 1).

3.3. Xây dựng hoạt động học tập nhằm định hướng nghề nghiệp trong dạy học một số môn học ở lớp 9

3.3.1 Quy trình thiết kế

Xây dựng hoạt động học tập định hướng nghề nghiệp trong dạy học một số môn học lớp 9 được xây dựng theo quy trình như sau (Xem Bảng 2).

3.3.2 Một số dạng hoạt động học tập nhằm định hướng nghề nghiệp cho học sinh lớp 9

Quy trình tổ chức dạy học các môn học thường gồm 04 hoạt động: Mở đầu, kiến thức mới, luyện tập, vận dụng. Tương ứng với quy trình này là các hoạt động học tập cho học sinh được tổ chức phù hợp với đặc trưng phương pháp của các môn học. Các thiết kế kế hoạch bài học môn học theo định hướng nghề nghiệp cần chú ý ba hoạt động sau:

1) *Hoạt động lĩnh hội kiến thức*: Mỗi hoạt động trong chuỗi các hoạt động nhằm giúp học sinh lĩnh hội tri thức mới bám sát mục tiêu, yêu cầu cần đạt và phù hợp với đặc trưng môn học.

Bảng 1: Đặc điểm Chương trình và khả năng dạy học định hướng nghề nghiệp trong môn học lớp 9

Môn học/hoạt động trải nghiệm	Đặc điểm và khả năng dạy học định hướng nghề nghiệp
Môn Tin học	Mạch nội dung “Hướng nghiệp với Tin học” chiếm 08% thời lượng của chương trình. Trong mạch nội dung này, định hướng nghề nghiệp được thể hiện qua giới thiệu tổng quan về: Các ngành nghề trong lĩnh vực Tin học (thiết kế, lập trình, quản trị cơ sở dữ liệu, dịch vụ, quản trị...), công việc đặc thù, sản phẩm chính, yêu cầu về năng lực, phẩm chất, nguồn lực, nhu cầu xã hội và cơ hội khởi nghiệp. Các chủ đề khác trong Chương trình môn Tin học lớp 9 như: “Vai trò của máy tính trong đời sống” và “Vấn đề pháp lý về sử dụng Internet” cũng tạo cơ hội giới thiệu các nghề nghiệp liên quan như kĩ sư phần mềm, chuyên gia bảo mật, ...
Môn Khoa học Tự nhiên	Chương trình môn học tích hợp kiến thức Vật lí, Hóa học, Sinh học và Khoa học Trái Đất. Chương trình của môn học này nhấn mạnh tính thực nghiệm, gắn gũi đời sống, cập nhật thành tựu khoa học và thúc đẩy giáo dục STEM. Chương trình môn học Khoa học Tự nhiên lớp 9 bao gồm các chủ đề chính: Chất và sự biến đổi (kim loại, hữu cơ...), Vật sống (di truyền, biến dị, công nghệ sinh học...), Năng lượng và sự biến đổi (cơ, quang, điện, điện từ...). Định hướng nghề nghiệp được lồng ghép thông qua việc yêu cầu học sinh vận dụng kiến thức để giải thích các ứng dụng thực tiễn và các quy trình công nghệ liên quan. Ví dụ: Ứng dụng chất hữu cơ làm nhiên liệu, nhựa; ứng dụng công nghệ di truyền trong y học, nông nghiệp, pháp y; nguyên lí hoạt động của máy móc, năng lượng tái tạo. Việc kết nối kiến thức khoa học cơ bản với ứng dụng công nghệ trong các ngành Công nghiệp, Nông nghiệp, Y tế, Môi trường... giúp học sinh tìm hiểu về các ngành nghề thuộc lĩnh vực khoa học - kĩ thuật và có định hướng lựa chọn.
Môn Lịch sử và Địa lí	Chương trình lớp 9 giúp học sinh hình dung và tìm hiểu về các lĩnh vực nghề nghiệp tương ứng với: các ngành kinh tế như: nông, lâm, thủy sản; công nghiệp; dịch vụ - du lịch, giao thông vận tải, logistics,...; các ngành nghề liên quan đến nghiên cứu lịch sử, văn hoá, bảo tồn, giáo dục, quản lí,...
Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp	Chương trình lớp 9 dành 20% thời lượng cho mạch nội dung “Hoạt động hướng nghiệp”. Mạch nội dung này tập trung vào tìm hiểu nghề, rèn luyện phẩm chất/năng lực phù hợp và lựa chọn hướng đi, lập kế hoạch cụ thể với các hình thức tổ chức đa dạng (sinh hoạt lớp, chủ đề, câu lạc bộ, thực địa...), có sự phối hợp của nhiều lực lượng xã hội. Trong chương trình hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp thì năng lực định hướng nghề nghiệp là một trong các năng lực đặc thù cần hình thành, bao gồm: Hiểu biết về nghề nghiệp (nhận diện nghề phổ biến, vai trò, yêu cầu phẩm chất/năng lực, xu thế phát triển, cơ sở đào tạo, an toàn lao động); Hiểu biết và rèn luyện bản thân (xác định hứng thú, điểm mạnh/yếu liên quan đến nghề, rèn luyện phẩm chất người lao động); Kĩ năng ra quyết định và lập kế hoạch.

Bảng 2: Quy trình xây dựng hoạt động học tập định hướng nghề nghiệp

Quy trình	Nội dung
Bước 1: Xác định nội dung có thể dạy định hướng nghề nghiệp.	Giáo viên cần xác định các nội dung (chủ đề/bài học) có cơ hội để giáo dục nghề nghiệp trong môn học của mình.
Bước 2: Xác định mục tiêu, yêu cầu cần đạt của chủ đề/bài học.	Ngoài mục tiêu, yêu cầu cần đạt cần làm rõ, bổ sung mục tiêu giáo dục nghề nghiệp.
Bước 3: Xác định cách thức tổ chức dạy học bài học có nội dung định hướng nghề nghiệp.	Việc xác định cách thức tổ chức dạy học cần căn cứ điều kiện, hoàn cảnh cụ thể của địa phương, tuy nhiên cần đảm bảo nguyên tắc dạy học định hướng nghề nghiệp. Đó là chú trọng các hoạt động mang tính thực hành trải nghiệm nhằm gắn kết thức môn học với thực tiễn cuộc sống.
Bước 4: Thiết kế các hoạt động cụ thể.	Sau khi xác định ba bước trên mới tiến hành xây dựng các hoạt động cụ thể theo đặc thù môn học... nhằm kết nối nội dung bài học với lĩnh vực nghề liên quan.

2) *Hoạt động luyện tập - thực hành nhằm định hướng nghề nghiệp trong môn học:* Hoạt động này giúp học sinh luyện tập, thực hành tri thức mới được học ở trên. Với các kế hoạch bài học theo định hướng nghề nghiệp, hoạt động này là cơ hội phù hợp để học sinh được trải nghiệm thực hành về nghề. Các hoạt động sử dụng phù hợp để khai thác theo định hướng nghề như:

Hoạt động dự án: Học sinh làm các dự án liên quan đến nghề như khảo sát, điều tra, phân tích, tổng hợp... hay các dự án tìm hiểu, khám phá, tuyên truyền về nghề...

Hoạt động tham quan, thực hành, trải nghiệm thực tế: Học sinh trực tiếp tham gia tìm hiểu, lao động sản xuất... về một ngành nghề phù hợp tại địa phương để từ đó có hiểu biết sâu sắc hơn về nghề, đánh giá đúng khả năng, năng lực của bản thân.

3) *Hoạt động vận dụng - kết nối định hướng nghề nghiệp:* Hoạt động này giúp học sinh có cơ hội vận dụng những tri thức đã học vào cuộc sống, liên hệ, mở rộng tìm hiểu về nghề, đánh giá đúng sự phù hợp của bản thân với nghề nghiệp trong tương lai. Một số dạng hoạt động vận dụng - kết nối phù hợp với định hướng nghề như:

Hoạt động nghiên cứu: Với học sinh lớp 9, hoạt động này cần lựa chọn chủ đề nhỏ, phù hợp, bám sát mục tiêu định hướng nghề nghiệp. Giáo viên yêu cầu học sinh thực hiện các bài tập nghiên cứu về ngành nghề tại địa phương, nghề có liên quan môn học... bắt đầu từ các vấn đề gợi ý nhỏ như: Đặc điểm của nghề, yêu cầu của nghề, an toàn nghề, đánh giá bước đầu khả năng của bản thân...

Hoạt động thảo luận chuyên sâu: Có thể tổ chức các

buổi thảo luận, diễn đàn... để học sinh chia sẻ suy nghĩ, trình bày các quan điểm của bản thân về nghề trong xã hội, về năng lực, sở trường của bản thân.

3.4. Xây dựng kế hoạch bài dạy môn học đáp ứng định hướng nghề nghiệp

Chủ đề: Nguyên phân, giảm phân

I. Mục tiêu

1. Năng lực:

1.1. Năng lực khoa học tự nhiên:

Nhận thức khoa học tự nhiên: Trình bày được khái niệm nguyên phân, giảm phân. So sánh được nguyên phân và giảm phân. Trình bày được vai trò của nguyên phân và giảm phân đối với sự di truyền.

Tìm hiểu tự nhiên: Lập kế hoạch, tìm hiểu được, viết báo cáo, trình bày báo cáo và thảo luận về ứng dụng thực tế của nguyên phân trong nông nghiệp, y học.

Vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học: Vận dụng kiến thức về nguyên phân, giảm phân giải thích các ứng dụng trong thực tiễn như giâm cành, chiết cành, nuôi cấy mô tế bào...

1.2. Năng lực định hướng nghề nghiệp: Tìm hiểu các ứng dụng thực tế của nguyên phân, giảm phân trong một số ngành nghề như sản xuất nông nghiệp, y học...; Trải nghiệm công việc trong một số ngành nghề (thiết kế thiết bị dạy học về nguyên phân, giảm phân, giâm cành, chiết cành tạo cây giống...).

1.3. Năng lực chung: Giao tiếp, hợp tác: trao đổi, thảo luận, phân công nhiệm vụ để thực hiện các hoạt động nhóm về nguyên phân, giảm phân và ứng dụng trong thực tiễn, thuyết trình giới thiệu sản phẩm của nhóm...

2. Phẩm chất: Trách nhiệm: Có ý thức tìm hiểu về vai trò của quá trình phân bào trong tự nhiên, bảo vệ thiên nhiên; Tham gia tích cực hoạt động nhóm phù hợp với khả năng của bản thân.

II. Phương tiện dạy học: Video, hình ảnh về quá trình phát triển cơ thể sinh vật, quá trình nguyên phân, giảm phân, ứng dụng trong giâm cành, chiết cành, nuôi cấy mô tế bào, đất nặn, giấy A0, bút màu, bút chì...

III. Tiến trình hoạt động

Khởi động: Quan sát tranh bức tranh mô tả quá trình phát triển của cơ thể người.

Học sinh quan sát hình ảnh minh họa quá trình phát triển của cơ thể người, từ hợp tử đơn bào đến cơ thể trưởng thành phức tạp. Giáo viên đặt câu hỏi về những thay đổi quan sát được và quá trình sinh trưởng từ một tế bào ban đầu.

Hình thành kiến thức

Hoạt động 1: Thực hành xây dựng mô hình: Tạo mô hình trực quan về diễn biến quá trình phân bào (Trải nghiệm)

Giáo viên gợi mở vấn đề để học sinh đưa ra ý tưởng dự án: Nhà trường đang tìm kiếm các mô hình trực quan để hỗ trợ giảng dạy về quá trình nguyên phân và giảm phân. Học sinh đóng vai là kĩ sư một đơn vị chuyên về thiết kế và sản xuất thiết bị dạy học, sẵn sàng cung cấp mô hình trực quan dùng để dạy học bài học này cho nhà trường.

Giáo viên giao nhiệm vụ thực hiện theo nhóm (05 - 06 học sinh): Tìm hiểu các giai đoạn của nguyên phân, giảm phân. Xây dựng mô hình minh họa về quá trình phân bào trong 01 tuần. Trưng bày sản phẩm ở tiết Khoa học tự nhiên tuần sau. Nguồn tham khảo: sách giáo khoa, Internet, tài liệu khác (Gợi ý: Có thể sử dụng đất nặn để tạo mô hình, hoặc vẽ trên giấy A0, thiết kế poster trên Powerpoint, Canva...).

Hoạt động 2: Chia sẻ và đánh giá sản phẩm (Quan sát, phản hồi)

Học sinh giới thiệu sản phẩm đã làm, trình bày về quá trình nguyên phân và giảm phân. Giáo viên tổ chức, định hướng, hỗ trợ cho các nhóm báo cáo, thảo luận, đặt câu hỏi, đưa ra nhận xét và đánh giá sản phẩm của nhóm.

Hoạt động 3: Hệ thống kiến thức bằng sơ đồ tư duy (Trình tượng hóa khái niệm)

Giáo viên yêu cầu và hướng dẫn học sinh hệ thống kiến thức của chủ đề bằng sơ đồ tư duy. Học sinh thảo luận, tìm hiểu và vẽ sơ đồ tư duy để tóm tắt kiến thức về các kì phân bào theo hướng dẫn của giáo viên.

Hoạt động 4: Ứng dụng nguyên phân trong thực tiễn (Thử nghiệm tích cực và khám phá nghề nghiệp)

Giáo viên giao nhiệm vụ và định hướng: Mỗi nhóm thảo luận để thực hiện dự án tìm hiểu về ứng dụng của nguyên phân trong y học hoặc nông nghiệp trong vòng 1 tuần.

Bước 1: Đề xuất và lựa chọn ý tưởng: Giáo viên gợi mở vấn đề và hỗ trợ học sinh thảo luận và đưa ra một số câu hỏi nội dung để các em lựa chọn thực hiện: Quá trình nguyên phân được ứng dụng trong giâm cành, chiết cành để sản xuất cây giống như thế nào? Ứng dụng của nguyên phân trong nuôi cấy mô tế bào thực vật/động vật như thế nào? Ứng dụng của nguyên phân trong nhân bản vô tính như thế nào? Chu kì tế bào và nguyên phân có liên quan thế nào đến cơ chế gây bệnh ung thư?

Bước 2: Lập kế hoạch: Giáo viên cung cấp và hướng dẫn thực hiện theo mẫu phiếu phân công, nhật kí thực hiện cho các nhóm. Các nhóm lên kế hoạch chi tiết, phân công công việc cụ thể cho từng thành viên và nhận phiếu giao việc, nhật kí nhóm.

Bước 3: Thực hiện dự án: Học sinh thu thập tài liệu

Bảng 3: Các hoạt động góp phần phát triển năng lực định hướng nghề nghiệp cho học sinh trong dạy học chủ đề

Hoạt động	Góp phần phát triển kĩ năng, thành phần năng lực định hướng nghề nghiệp
Hoạt động 1: Thực hành xây dựng mô hình về quá trình nguyên phân và giảm phân (Trải nghiệm).	Học sinh thực hành thiết kế mô hình bằng giấy, đất nặn,... về quá trình nguyên phân, giảm phân, làm quen với công việc kĩ thuật và sự phạm liên quan đến chủ đề này, qua đó hiểu rõ hơn về các ngành nghề và ứng dụng thực tế của nội dung môn học.
Hoạt động 4: Ứng dụng nguyên phân trong Y học và Nông nghiệp (Thử nghiệm tích cực và khám phá nghề nghiệp).	Học sinh sẽ khám phá cách nguyên phân và giảm phân được ứng dụng trong nông nghiệp (như giâm, chiết cành, nuôi cấy mô thực vật), y học (nuôi cấy mô động vật, nhân bản vô tính), và tìm hiểu về cơ chế gây ung thư. Việc này giúp các em thấy được tầm quan trọng thực tế của môn học, từ đó tăng hứng thú và định hướng nghề nghiệp trong tương lai.

thực tế về ứng dụng của nguyên phân và thiết kế sản phẩm dự án của nhóm. Giáo viên trao đổi, hỗ trợ học sinh trong quá trình thực hiện.

Bước 4: Báo cáo sản phẩm: Giáo viên tổ chức cho các nhóm trình bày sản phẩm, nhận xét và định hướng thảo luận đưa ra phản hồi giữa các nhóm về ứng dụng của nguyên phân và mối liên hệ với quy trình công nghệ trong sản xuất nông nghiệp và y học.

Bước 5: Đánh giá: Giáo viên đánh giá học sinh trước, trong và sau dự án dựa trên nhu cầu, quá trình làm việc nhóm, sản phẩm và nhận xét của các nhóm khác.

IV. Phân tích các thiết kế minh họa

Chủ đề được thiết kế theo mô hình dạy học trải nghiệm gồm 4 giai đoạn: *Trải nghiệm cụ thể, Quan sát, phản ánh, Trừu tượng hóa khái niệm, Thử nghiệm tích cực cụ thể* ở Bảng 3 (xem Bảng 3).

4. Kết luận

Tổ chức dạy học một số môn học đáp ứng định hướng nghề nghiệp cho học sinh lớp 9 giúp thực hiện tốt hơn yêu cầu phân luồng học sinh sau Trung học cơ sở theo chủ trương của Đảng, Nhà nước và Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Qua kết quả nghiên cứu cho thấy, để đảm bảo tổ chức dạy học các môn học theo định hướng nghề nghiệp vừa

đạt mục tiêu môn học, vừa hiệu quả về định hướng nghề nghiệp, tránh làm quá tải chương trình có bốn nguyên tắc cơ bản (đảm bảo mục tiêu kép, tính hệ thống, tính thực tiễn, tính phân hóa); Chương trình các môn học ở lớp 9 như: Tin học, Khoa học và Tự nhiên, Lịch sử và Địa lí đều có một số mạch nội dung cụ thể, yêu cầu năng lực đặc thù, phẩm chất chủ yếu liên quan định hướng nghề nghiệp; Giáo viên khi tổ chức dạy học đáp ứng định hướng nghề nghiệp thực hiện theo quy trình 04 bước thiết kế hoạt động học tập và các dạng hoạt động (dự án, thực hành, trải nghiệm, nghiên cứu, thảo luận) phù hợp. Kết quả này không chỉ góp phần nâng cao chất lượng dạy học đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 mà còn hỗ trợ đắc lực cho nhà trường và giáo viên trong việc giúp học sinh có những hiểu biết ban đầu về thế giới nghề nghiệp, khám phá bản thân và chuẩn bị tốt hơn cho việc lựa chọn hướng đi sau Trung học cơ sở.

Lời cảm ơn: Bài viết là một trong những sản phẩm của đề tài Khoa học Công nghệ cấp Bộ của Bộ Giáo dục và Đào tạo: “Nghiên cứu đề xuất biện pháp hỗ trợ học sinh lớp 10 lựa chọn nhóm môn học theo định hướng nghề nghiệp”, mã số: B2024.VKG.02.

Tài liệu tham khảo

- Ban Chấp hành Trung ương. (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW về Đổi mới căn bản, toàn diện Giáo dục và Đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình Giáo dục phổ thông*.
- Caballes, D., Gapad, E., Valdez, M., & Quintos, C. (2022). *Exploring Between SHS Strand and College Course Mismatch: Bridging the Gap Through School Policy on Intensified Career Guidance Program*. 12, 156-161.
- Chính phủ. (2014). *Nghị quyết số 44/NQ-CP về Ban hành chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khóa XI về Đổi mới căn bản, toàn diện Giáo dục và Đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- Đàm Thúy Ngọc. (2023). *Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học môn Công nghệ lớp 10 Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*. *Journal of educational equipment: Applied research*, 1(286).
- Le, D., Mai, L., & Bui, D. (2025). Factors Affecting the Formation of Career Orientation Capacity for Secondary School Students Through Organizing Experiential Activities. *Journal of Curriculum and Teaching*, 14, 134. <https://doi.org/10.5430/jct.v14n1p134>.
- Mai Văn Hưng, N. Q. T. (2023). Tích hợp hoạt động định hướng nghề nghiệp trong dạy học chủ đề “Đa dạng thế giới sống” (Khoa học tự nhiên 6). *Tạp chí Giáo dục*, 23(10), 15-20.
- Phạm Thị Hương, N. T. H. (2023). Phát triển năng lực định hướng nghề nghiệp cho học sinh trung học phổ thông trong dạy học môn Sinh học. *Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam*, 19(01).
- Quốc hội. (2019). *Luật Giáo dục*, Luật số 43/2019/QH14.
- Thủ tướng Chính phủ. (2018). *Quyết định số 522/QĐ-TTg Phê duyệt Đề án “Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025”*.
- Yulianti, Y., Finanjani, S., Sari, D., & Asmawati, A. (2023). Career Guidance Helps Students Choose the Right Career Path. *Edumaspul: Jurnal Pendidikan*, 7, 3470-3474. <https://doi.org/10.33487/edumaspul.v7i2.6837>.